

Scoutrörelsen i Svenskfinland hundra år

Gemenskap och samarbete på naturens villkor

Mao Lindholm

Scouting i Finland kom till när det moderna samhället formades från grunden. Den kristna grundtonen har varit självklar men inte speciellt uttalad.

– Scouting är ett win-win koncept för alla inblandade: barnen och ungdomarna, ledarna, föräldrarna, samhället. Det är ingen paradisk rörelse som löser alla problem, men den har brett mellan väggarna.

Eller borde man kanske säga brett mellan tältpinnarna. **Magnus Londen**, själv före detta aktiv scout i tjugo år, har gjort en djupdykning i historien och skrivit en visuellt elegant formad bok där även person- och prylhistorien ges ett generöst utrymme. Vad berättar scoutrörelsen om samhället – det sekulariserade, det sakrala?

Äventyr och ansvar

Tiderna kring 1910 var händelserika, för att inte säga dramatiska. Den ryska förtryckpolitiken, med generalguvernören **F.A Seyn** i spetsen, hårdnade. Språkstridigheterna mellan den finskatalande och svenskatalande befolkningen hade redan pågått i ett par decennier och skapade allt starkare spänningar. Urbaniseringen hade sedan sekelskiftet 1900 ökat markant, den sociala välfärden krävde allt kraftfullare myndighetsbeslut.

På svenskt håll hade olika delaravsamhället börjat organisera sig, även politiskt. Kulturfonden, ungdomsrörelsen, nykterhetsrörelsen, idrottsrörelsen, martharörelsen – alla hade de redan etablerat sig vid den här ti-

Av Finlands scoutgillen är tolv svensk- eller tvåspråkiga. De hör alla till S:t Görans scoutgillen i Finland r.y. S:t Göran (Göran den helige, Sankt Jörgen, Riddar Örjan) var född ca år 280 och dog den 23 april 303.

Kniven – den första scoutprylen för de flesta unga.

Mariehamns söndagsskola först

den. Gudoch fosterlandet hörde till retorikens självklara ingredienser i festligare sammanhang. I skolans värld stötte pedagogiken på motstånd: speciellt ungdomarna saknade möjligheter till konkreta uttrycksätt om de inte var lagda åt det intellektuella och idrottsliga hållet.

Det är ungefär här som scoutingen kommer in i bilden. Influenserna från England nådde Finland via Sverige.

– Scouting erbjöd organiserade äventyr och möjligheten att få känna sig viktig, behövd. Man fick ta ansvar och ge ansvar åt andra. Och man skulle göra allt med eget huvud och egna händer enligt den smarta principen *learning by doing*.

Magnus Londen säger att scoutingen först fick fotfäste i söndagsskolan i Mariehamn, sedan via elementarskolan i Lovisa till Lillhoplax utanför Helsingfors där barn från alla samhällsklasser kom med i verksamheten. När scoutingen fick mera fart spred den sig över hela landet i första hand via läroverken.

Medan nykterhetsrörelsen vid den här tiden var moraliserande och sträng, erbjöd scoutingen ett kreativare och mildare sätt att bygga upp karaktären.

– I stället för förbud och disciplin serverades na-

turupplevelser, praktiska kunskaper och gemenskap över åldersgrupperna.

För stadens barn var det just kontakten med och

vistelsen i naturen som utgjorde en speciell lockelse. "Först tog det landet, sedan havet ..." som Londen skriver. För många stadsbarn var scoutingen den enda direkta kontakten med skog och mark. Och det här gällde inte bara pojkarna – flickscoutingen kom igång redan i slutet av 1910. Mellan 1928 och början av 1970-talet fick det inte finnas samkårer med både flickor och pojkar, men idag är de vanliga.

– Själv har jag gått i en samkår, vilket jag personligen ser som en fördel.

Fosterlandets kriser

Knappt hade scoutrörelsen startat förrän den förbjöds i Finland. Uniformsklädda pojkar och flickor som i organiserad form exacerade med kappar, gjorde upp eld och rörde sig modolöst utanför stadens hank och stör, utgjorde förvisso en samhällsradikal. I scoutingen finns plats för alla.

vernören biträdd av Senatens ordförande **Markoff**. Åren 1911-1917 förekom endast enstaka scoutaktiviteter och då alltid under jord, så att säga.

– Genast efter att **Nikolaj II** abdikerat i mars 1917 och föreningsfriheten återupprättats fick scoutrörelsen ny fart igen. Enbart i Helsingfors ville 3 000 pojkar, samtidigt, bli Riddargossar men det fanns ju inga ledare och det hela gick i stöpet.

Magnus Londen konstaterar att med **Mannerheim** som den första hedersscouten fick scoutrörelsen rykte om sig att vara nära ansluten till "de vita". Fortfarande är vissa förenklingar och fördomar rådande: "scouting är fosterländsk och borgerlig".

– För mig är det där helt irrelevant och gäller inte idag. Man kan mycket väl vara scout och samtidigt samhällsradikal. I scoutingen finns plats för alla.

Scouting i Finland kom till via Sverige under en tid när den ryska maktpolitiken var som starkast. Magnus Londen med Sveriges ambassad i bakgrunden och den illa omtyckta tsarens namn till höger.

Mao Lindholm

Lägerkyrkan har alltid haft en central plats på förbunds läger och en del kår läger.

Kors och andakter

På ett närmast självklart sätt var religionen en del av verksamheten och ideologin redan från början. Scoutlöftets inledning "... Jag vill älska min Gud..." skapar utrymme för olika trosuppfattningar och personliga kristna preferenser. I praktiken har den andliga dimensionen tagit sig gestalt i lägerkyrka och dubbningar i kyrkliga miljöer. Men det är i den prak-

tiska verksamheten som de kristna idealen kanske tydligast kommer till uttryck: omsorgen om varandra, uppmuntran, stöd och praktiska handlingar för det gemensamma bästa.

– Men man säger aldrig att scouten måste tro på ett visst sätt för att få vara med, konstaterar Londen.

I själva verket behöver man inte ha en uttalad tro överhuvudtaget. En annan sak är att vissa scoutkårer har en direkt koppling

till en församling. Och att scoutskriftskolan, efter en paus på några decennier, nu ser ut att återkomma igen.

– På större läger är en lägerkyrka en självklarhet, liksom andaktsstunder för den som är intresserad.

Ledarna viktiga

Man kan fråga sig vad det är i konceptet som gör att scoutingen överlevt även många radikala samhällsförändringar i hundra år.

Magnus Londen tror att

en viktig ingrediens i sammanhanget är det gemensamma växandet.

– Man går ofta med som sjuåring och blir vägledad av en som är tolv som i sin tur fått sina kunskaper av en tonåring som stöds av en ung vuxen scout. På det här sättet växlar generationerna hela tiden.

En annan viktig aspekt är hänsynstagandet, att scouten blir medveten om att det också finns andra människor som man måste tänka på.

En tredje förklaring till win-win konceptet är att föräldrarna gillar att barnen lär sig vettiga, konkreta saker.

– Om man bara sitter för sig själv och spelar dataspel uppstår det snart en stor tomhet. Samma gäller om man "shoppar sig lycklig".

För undvikande av missförstånd: många scouter gillar naturligtvis också dataspel, många ägnar mycket tid också åt den digitala

Scouting i församlingen

I Nykarleby är scoutingen en självklar del av församlingens verksamhet, noterar barnarbetsledare **Inga-Lill Portin**. Både hon och församlingens ungdomsledare är involverade i scoutkåren Nykarleby församling, framförallt för att ta hand om pappersexercisen men också annat: sekreterarskapet, medlemsregistret, märkeshantering, kläder med mera.

De 120 scouterna är i åldern tio år och uppåt. Scouterna ställer upp på tillställningar arrangerade av församlingen men också av kommunen: som parkeringsvakter, som korvförsäljare etc. Dubbningar sker i kyrkan men för verksamheten samlas man i första hand i byagården.

– Vi förverkligar första trosartikeln i praktiken. Alla de ideal som finns i scoutingen stämmer väldigt bra överens med vad kyrkan ska hålla på med.

Av Borgå stifts cirka 65 församlingar har ungefär tio ett aktivt samarbete med den lokala scoutkåren, noterar **Simon Lampenius**, branschsekreterare för ungdomsarbete i Kyrkans central för det svenska arbetet.

– I somliga församlingar är det någon av de anställda, vanligen ungdomsarbetsledaren, som sit-

ter i scoutkårens styrelse och på det sättet ger verksamheten en viss kontinuitet.

Samarbetet mellan scoutkår och församling tar sig lite olika uttryck på olika orter. Vanligen erbjuder församlingen utrymme åt scoutkåren, ibland även pekuniär hjälp. Som motpresntation medverkar scouterna till exempel med ljusständning i julkårens festligheter. Scoutlöftet avges ofta i kyrkan.

Scoutdubbning i Trefaldighetskyrkan i Vasa 1960.

Lampenius konstaterar att de flesta finska scoutkårer är kopplade till församlingsverksamheten på orten, vilket alltså inte är fallet i Svenskfinland.

Samarbetet mellan *Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter* rf och den evangelisk-lutherska kyrkan bestäms av ett samarbetsavtal som förnyas vart fjärde år. Det nuvarande trädde i kraft 1.1.2009. Ett motsvarande avtal finns även med Finlands ortodoxa kyrka.

Scoutingens bakgrund

• Journalisten och författaren **Magnus Londen** har skrivit boken "Över daggstänkta berg – Finlandssvensk scouting 1910–2010" (Söderströms och FSS, 2010). Bilderna på detta uppslag är hämtade ur denna bok.

• Scoutrörelsen grundades av Lord **Baden-Powell** (1857–1941) år 1907 i England.

• Kyrkoherden **Karl Gustaf Emanuel Mosander** i Mariehamn var en av initiativtagarna till scouting i Finland 1910.

• I scoutingen sammansmalt – i tidens anda – nykterhet, fysisk aktivitet och religion i praktisk verksamhet.

• "Jag vill älska min Gud, mitt land och mänskligheten, vara andra till hjälp och följa scoutidealen i mitt liv." (Scoutlöftet sedan 2008).

världen. Men det ena utesluter inte det andra.

Under de två och ett halvt år som Magnus Londen konkret arbetat med boken har han fått många nya insikter. En är att många gräl kan lösas om en utsträckt hand möts av en annan. Och att det finns en enorm kraft i denna rörelse som byggts upp på ideell basis.

– Det är egentligen ganska fantastiskt hur många vuxna som under decenniernas gång tagit hand om en massa barn.

Och här ligger också en av framtidens utmaningar: vem vill och orkar binda sig till exempel för fem år i scoutingens tjänst. Utan lön. Det behövs förebilder, säger Londen och avrundar:

– En handfull motiverade ledare kan få nästan vad som helst till stånd med 70 ungar, så att alla, både ledarna och barnen, får en meningsfull och rolig fritid. Men även scoutingen står och faller med ledarna.

Scoutkonfirmation i Gamla kyrkan i Helsingfors i februari 1949. Pastorn är Axel Palmgren.